

GRISENS FREMTID

Et udspil for grisens skyld

ALTERNATIVET

Oversigt

Forord	03
<hr/>	
Et brud med fortiden	04
3 overordnede mål for landbruget	
<hr/>	
Handling i stedet for symptombehandling	06
<hr/>	
God dyrevelfærd: Vejen til de fem domæner	07
01. God sundhed: Alle dyr har ret til at være sunde, veltilpas og hele	
02. Et godt liv: Alle dyr skal have plads til at trives	08
03. Naturlig adfærd: Alle dyr skal kunne udtrykke sig selv	
04. God ernæring: Alle dyr skal nyde nærende mad og rent vand	
05. Positive mentale oplevelser: Alle dyr fortjener at nyde livet	09
<hr/>	
Fem politiske forslag til en ny vej frem	10
01. Dyrers nuværende rettigheder skal udvides og efterleves	
02. En udløbsdato på grise i bur	
03. Finanslovspulje til hurtig omlægning af konventionelle grisestalde	11
04. Kontrol og sanktionering af overtrædelser af dyrevelfærdsloven	
05. Involvering af alle parter i omlægningen af griseproduktionen	
<hr/>	
Initiativer fra landbrugsudspillet	12
<hr/>	
Hvem har skrevet udspillet?	13
<hr/>	

Forord

I årtier har vi lukket øjnene for den måde, vi behandler grise på i det konventionelle danske landbrug. Mange har set billeder og videoer af fastspændte, digivende søer og overfyldte grisestalde. Men få har været i stand til at reagere på den spontane følelse af afsky, som denne behandling af dyr vækker i os.

Heldigvis er der en bevægelse i gang blandt en voksende del af befolkningen, der aktivt siger fra over for det konventionelle landbrugs mishandling af dyr – enten ved at købe kød fra dyr, der ikke har levet livet i et konventionelt landbrug, eller ved helt at afstå fra at spise kød. Mens flere dyrevelfærdsorganisationer i årevis har kæmpet for grisenes velfærd og rettigheder, er der nu også en større politisk interesse for at drøfte dyrenes forhold.

Denne politiske udvikling vil Alternativet gå forrest i. Alternativets overordnede vision er at udvikle – ikke afvikle – det danske landbrug. Vi ønsker, at vi i Danmark skal producere fremtidens sunde, grønne fødevarer. Derfor vil vi også være med til at bane vejen for, at vi i Danmark har en lovgivning, der reelt sikrer dyrs trivsel, velfærd og rettigheder. Det er helt centralt for, at landbruget får en essentiel plads i det bæredygtige samfund.

En skærpente dyrevelfærds-mæssig omstændighed i forhold til grise er, at forskning viser, at de er meget intelligente individer, der har en hjernekapacitet svarende til et treårigt barn. Forestil dig, at vi udsatte små børn for de forhold, som grise lever under i det konventionelle landbrug. Ja, prøv at skabe de billeder i dit hoved. Små børn, der lever hele deres liv på få kvadratmeter sammen hundredvis af andre børn. Indendørs og uden nogensinde at få muligheden for at se op på den blå himmel og mærke græsset mellem tæerne. Dét er grisenes hverdag i størstedelen af det danske landbrug.

Med dette udspil om grisens fremtid vil Alternativet sætte fokus på grisenes trivsel, velfærd og rettigheder, og pege på de tiltag og lovændringer, der skal til for at give grisene og andre dyr i det danske landbrug et værdigt og sundt liv.

God læselyst.

Helene Liliendahl Brydesholt,

MF og dyrerettighedsordfører for Alternativet, oktober 2023

Et brud med fortiden

I Alternativet har vi undersøgt tilgængelig viden og rapporter om dansk, konventionel griseproduktion med kritiske briller. Konklusionen er klar: Den konventionelle griseproduktion står i skarp kontrast til beskyttelse af klimaet, naturen og dyrene. Konsekvenserne er så ødelæggende, at det ikke længere kan accepteres.

Alternativet har 3 overordnede mål for landbruget:

- Vi skal have et 100 procent regenerativt landbrug, hvor naturen inviteres ind – ikke udpines. Lige nu udpiner vi jorden i en grad, så fremtidens generationer får svært ved at dyrke mad.
- Vi skal kun producere det kød, vi selv kan spise. Det vil betyde en reduktion af kødproduktionen på 86 procent og en CO₂-reduktion på 8,2 millioner tons CO₂. I stedet skal dansk landbrug producere og eksportere grønne fødevarer.
- Vi skal udfase den konventionelle husdyrproduktion. Alt for mange dyr lever i dag i et mareridt i landbruget. De dyr, vi skal holde, skal have det markant bedre. De skal have plads og adgang til det fri.

Derfor ønsker Alternativet også, at konventionel griseproduktion stoppes og omlægges til en fødevareproduktion, der baserer sig på et bæredygtigt og etisk fundament, så vi kan rette op og tage ansvar for at beskytte klima, natur og dyr.

Konsekvenserne for klima og miljø giver alene rigelig grund til at stoppe den konventionelle griseproduktion. I dette udspil vil vi imidlertid rette blikket mod de etiske problemer forbundet med den konventionelle griseproduktion.

Folketinget har igennem årtier debatteret de store dyrevelfærdsmæssige problemer forbundet med det konventionelle, animalske landbrug. Så sent som i 2014 blev der indgået en frivillig aftale om forbedret dyrevelfærd mellem daværende fødevareminister, Dan Jørgensen (S), erhvervet, detailhandlen og andre interesser¹. Aftalen havde til formål at sikre:

- større overlevelse blandt smågrise
- større overlevelse blandt søer
- at minimere fastspænding af søer
- et stop for kastration af pattegrise
- færre halekuperinger
- at minimere forekomsten af mavesår hos søerne

Desværre kan vi konstatere, at det enten ikke er lykkedes at opfylde målsætningerne, eller at der er sket en direkte forværring². Siden 2014 er sodødeligheden fx steget fra 11,9 procent til 16,5 procent i 2022. For pattegrise er der været en stigning i dødeligheden i de samme år fra 21,2 procent til 23,3 procent – svarende til 27.655 døde pattegrise hver eneste dag i 2022³. Det er ganske enkelt ikke godt nok. Vi tror ikke længere på, at ændringerne kan ske ad frivillighedens vej.

1. [Handlingsplan for bedre dyrevelfærd for svin](#)
Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
2. [Evaluering af indsats for bedre dyrevelfærd for svin](#)
Dyrenes Beskyttelse
3. [Nye tal: 27.655 danske pattegrise dør for tidligt hver dag](#)
Altinget

Handling i stedet for symptombehandling

Ovennævnte dyrevelfærdsmæssige problematikker er symptomer. Årsagen til disse symptomer er den grundlæggende forretningsmodel i den konventionelle produktion.

Den grundlæggende forretningsmodel har indtil nu været, at griseproducenterne nedprioriterer dyrenes interesser for at sikre deres økonomiske bundlinje. Det bliver kun sjældent udfordret, selvom netop dette er årsagen til, at der ikke har været tilfredsstillende løsninger på grisenes lidelser, sygdomme og dødelighed.

Dyrevelfærdsloven beskriver, at "dyr er levende væsener og skal behandles forsvarligt og beskyttes bedst muligt mod smerte, lidelse, angst, varigt men og væsentlig ulempe." Vi mangler dog at se ordene omsat til praksis i den konventionelle griseproduktion, hvor et systematisk svigt har fundet sted over for dyrene, og hvor deres velfærd har vigepligt for griseproducenternes profit. Antallet af besætninger falder, antallet af dyr pr. besætning stiger. Dyrene avles ud i ekstremer for størrelse, vækst og ydelse, og i takt med dét vokser dyrevelfærdsproblematikkerne.

Den konventionelle griseproduktion er kommet så langt på afveje, at det er på tide at gøre op med denne produktionsform. Der er ikke brug for korrektioner – der er brug for et opgør med måden, vi ser på og behandler dyrene.

Besætninger med tusinder af grise på alt for få kvadratmeter skaber grundlaget for en produktion, hvor svigt af dyrene er en præmis. Grisenes liv bliver styret af maskiner, og landmandens primære opgave er at genne grisene rundt mellem aflukker og holde opsyn med dem, der er syge eller har skader. Det er mere reglen end undtagelsen, at dyrene udsættes for smerte, lidelse, angst, varigt men og væsentlig ulempe.

Vejen til De Fem Domæner

Moderne dyrevelfærd bygger på de "Fem friheder" først beskrevet i 1965⁴. De går kort fortalt ud på, at dyrene skal undgå ubehageligheder: Frihed fra sult og tørst. Frihed fra ubehag. Frihed fra smerte, skade og sygdom. Frihed til at udtrykke normal adfærd. Frihed fra frygt og lidelse.

Det mener vi i Alternativet langt fra er nok til at sikre et godt og trygt liv for dyrene. Derfor ønsker vi at løfte dyrevelfærden til de senere "Fem domæner"⁵. Med udgangspunkt i de fem domæner for god dyrevelfærd lægger Alternativet op til, at vi gentænker vores fødevareproduktion og vores ansvar over for dyrene og de liv, de lever i vores varetægt. Vi vil arbejde for, at de fem domæner skal skrives ind i dyrevelfærdsloven som rettigheder.

01. God sundhed: Alle dyr skal være sunde, veltilpas og hele

Ingen dyr skal bevidst lemlæstes ved at få halen klippet kort eller testikler fjernet, fordi det tjener produktionen og smagsoplevelsen. Dyr fortjener at føle sig stærke og fulde af liv, at have mulighed for at løbe, rode, grave og lege. Det er ikke nok blot at eksistere; de skal trives.

Dette princip står i skarp kontrast til den konventionelle griseproduktion, hvor halekupering og kastration er standard praksis, og hvor sygdom følger af et trangt, beskidt og stresset liv.

4. [Ny dyrevelfærdslov: Dyr anerkendes som sansende væsner](#)
Dyrenes Beskyttelse
5. [The Five Domains model and promoting positive welfare in pigs](#)
ScienceDirect

02. Et godt liv: Alle dyr skal have plads til at trives

Ingen dyr skal være fysisk begrænset, uden naturligt lys eller frisk luft, have det for varmt eller for koldt eller leve i efterladenskaber. De fortjener at bevæge sig frit og sikkert og hvile komfortabelt. Når dyr har kontrol over, hvordan og hvor de tilbringer deres tid – om det er at bygge reder eller solbade, udforske eller slumre, vælge deres følgesvend for dagen, have ly og skygge fra elementerne – øges deres trivsel. At føle sig sikker fra skade og interesseret i livet samt at kunne bade eller løbe som vinden bør være det mindste, vi tilbyder dem.

Dette princip står i skarp kontrast til den konventionelle griseproduktion, hvor indespærring og fraværet af stimuli netop fører til usunde reaktioner fra dyrene fx stress, kampe og halebid.

03. Naturlig adfærd: Alle dyr skal kunne udtrykke sig selv

Ingen dyr skal holdes indespærret uden valgmuligheder eller forhindres i at udvise naturlig adfærd. Kedsomhed og stress fører til frustration og aggression, og når der ikke er nogen udvej, er hver dag elendig. Grise bør kunne gøre, hvad grise elsker at gøre. Og hvis de får mulighed for at pleje og knytte bånd med deres venner, finde et stille og sikkert sted eller udforske legetøj og værktøjer, kan de som individer også udtrykke deres personlighed.

Dette princip står i skarp kontrast til den konventionelle griseproduktion, hvor indespærring og fraværet af stimuli netop fører til usunde reaktioner fra dyrene fx stress, kampe og halebid.

04. God ernæring: Alle dyr skal nyde nærende mad og rent vand

Ingen dyr i landbruget skal holdes sultne, underernærede eller tørstige. De fortjener at nyde nærende, sund mad og have let adgang til frisk, rent vand. De fleste grise ville naturligt bruge mange timer på at rode, græsse, bide, søge efter føde og spise. At opmuntre dem til at udtrykke disse adfærdsmønstre gennem et velovervejet dyrehold er afgørende for deres trivsel.

Dette princip står i skarp kontrast til den konventionelle griseproduktion, hvor en portion koncentreret, industrielt foder leveret en eller to gange om dagen medfører sult, kedsomhed, frustration og tomme timer. Desuden er foderet optimeret i forhold til pris og vækst med mavesår og diarré til følge.

05. Positive mentale oplevelser: Alle dyr fortjener at nyde livet

Ingen dyr er maskiner uden følelser, nysgerrighed eller behov. Men konventionelle grise behandles som produktionsenheder – klemt og stablet sammen som batterier, der oplades. De bør tages hånd om – som de følsomme, intelligente og glædesøgende væsner, de er – og gives enhver chance for at nyde deres liv. De fortjener levesteder, der giver dem glæde, interesse og valgmuligheder til hverdagen, som fordrer nysgerrige sind og fremmer forbindelser og velvære.

Dette princip står i skarp kontrast til den konventionelle griseproduktion, hvor en diende so fastspændes mellem metaltræmmer, og hvor en grisetransport fyldes op til grisene ikke kan bevæge sig.

Fem politiske forslag til en ny vej frem

På baggrund af overvældende data om dyrenes mistrivsel i det konventionelle landbrug, som ikke er ophørt trods flere (frivillige) aftaler om forbedringer med landbruget gennem de sidste mange år, mener Alternativet ikke, at konventionel dyreproduktion, herunder griseproduktionen, skal være en del af fremtidens danske landbrug.

Vi skal arbejde hen mod en nedlukning af det konventionelle landbrug, der i stedet skal omlægges til en regenerativ og som minimum økologisk og bæredygtig fødevarerproduktion. Eksisterende ressourcer og kompetencer i den konventionelle dyreproduktion skal finde nye positive roller, som kan bidrage til fremtidens landbrug i Danmark, der baserer sig på økologisk, regenerativ planteproduktion og de højeste standarder for dyrevelfærd. For at opnå dette mål stiller Alternativet følgende fem politiske forslag:

01. Dyrs nuværende rettigheder skal udvides og efterleves

De fem domæner for god dyrevelfærd skal skrives ind i dyrevelfærdsloven som rettigheder: Retten til en intakt krop, retten til plads og fri bevægelighed, retten til at kunne færdes udendørs, retten til stimulerende omgivelser, der fordrer naturlig adfærd samt retten til ernæring, der fremmer sundhed og trivsel.

02. En udløbsdato på grise i bur

Der skal hurtigst muligt sættes en udløbsdato på, hvornår den konventionelle griseproduktion skal udfases – ligesom man er ved at gøre med burhøns.

03. Finanslovspulje til hurtig omlægning af konventionelle grisestalde

Der skal nedsættes en pulje på finansloven, der giver økonomisk støtte til de landbrugsvirksomheder, der vælger en hurtig omlægning til en økologisk og bæredygtig fødevarerproduktion, som fokuserer på dyrenes velfærd, miljøbeskyttelse og klimaansvar.

04. Kontrol og sanktionering af overtrædelser af dyrevelfærdsloven

Der skal nu og her indføres mere kontrol og sanktionering for at sikre overholdelse af dyrevelfærdsloven i den danske dyreproduktion. I statens nyeste stikprøvekontrol (2022) fandt man, at knap hver tredje grisebesætning og hver anden kvægbesætning ikke overholder statens regler på området⁶.

05. Involvering af alle parter i omlægningen af griseproduktionen

Der skal nedsættes en arbejdsgruppe, der har til formål at styrke samarbejdet mellem myndigheder, landbrugssektoren, detailhandlen og dyreinteresseorganisationer. Dette skal sikre en inddragende, koordineret og effektiv indsats for at omlægge den danske konventionelle griseproduktion.

6. [Dyrevelfærd i Danmark](#)
Fødevarestyrelsen

Initiativer fra landbrugsudspillet

Foruden ovenstående forslag, vil Alternativet fortsat arbejde for følgende initiativer fra vores [landbrugsudspil af oktober 2022](#), der skal styrke grisenes velfærd:

- Der indføres et effektivt stop for halekupering af grise og mod kastration uden bedøvelse.
- Pattegrise skal være sammen med deres mødre, indtil de er psykologisk og fysiologisk klar til adskillelse.
- Alle landbrugsdyr skal have adgang til udeareal. Ingen husdyr skal leve hele deres liv stuvet sammen på små indendørsarealer. Der skal for alle husdyr indføres nærmere bestemmelser vedrørende deres muligheder for at komme ud i det fri, så de bedre kan få dækket deres naturlige adfærdsmæssige, fysiologiske og sundhedsmæssige behov.
- Der etableres et stop for fiksering og indespærring bag tremmer og gives mere plads til søer, køer og høns.
- Der etableres et stop for eksport af smågrise.
- Industriens avlsprogrammer bør godkendes af Det Dyreetiske Råd for at sikre dyrenes tarv.

Vi opfordrer alle parter til at arbejde sammen om at skabe en ny æra for dansk fødevarereproduktion, hvor bæredygtighed, etik og dyrevelfærd går hånd i hånd. Kun ved sammen at tage ansvar for vores handlinger, kan vi skabe en bedre fremtid for både mennesker, dyr og vores planet.

Hvem har skrevet udspillet?

Dette udspil er skrevet af Helene Liliendahl Brydesholt, MF og dyrerettighedsordfører, Michael Monberg, ekstern dyrerettighedsordfører, i samspil med Alternativets Fagråd for Dyrevelfærd og med ekstern sparring og bidrag fra dyrlæge Astrid Ruegaard Hansen.

Tak til alle, der har bidraget til processen.